

Satsens inledning i svenskt arvspråk

Ida Larsson & Kari Kinn

Høgskolen i Østfold & Universitetet i Bergen

Ida.Larsson@hiof.no & Kari.Kinn@uib.no

Tidigare studier av norskt och danskt arvspråk i Amerika (Eide & Hjelde 2015, Westergaard & Lohndal 2019 (W&L), Westergaard et al. 2021, Kühl & Petersen 2018) har visat att kravet på V2 i deklarativa huvudsatser kan bevaras över flera generationer.¹ I modern amerikanorska förekommer V2-brott ibland, men endast sporadiskt och hos vissa talare. Vad som placeras i den initiala positionen (fundamentet, spec-CP) har emellertid genomgått en påfallande förändring. W&L noterar en kraftig ökning av andelen SV-följd i modern amerikanorska. Larsson & Kinn (2021; L&K) observerar en ökning redan i amerikanorska inspelningar från 1930- och 40-talet, men utan någon förändring i V2.

I det här föredraget introducerar vi svenskt arvspråk i diskussionen om satsens inledning. Med hjälp av data från CANS-korpusen (Johannessen 2015) kan vi visa att modern amerikansvenska är påfallande lik amerikanorskan (och amerikadanskan); se Tabell 1.2 Som i amerikanorskan är kravet på V2 i hög grad stabilt; andelen icke-V2 är enbart 1,6 %. I deklarativa huvudsatser är SV-följd å andra sidan betydligt vanligare än i hemlandssvenskan: 81 %, jämfört med ungefär 65 % i Sverige (Jørgensen 1976). Motsvarande siffra för modern amerikanorska är 83 % (L&K).

En återkommande observation i arvspråksstudier är att syntaxen är stabil (Lohndal et al. 2019); det är också vad vi ser i det amerikansvenska korpusmaterialet. Vi föreslår att verbplaceringen i amerikansvenskan, precis som hemlandssvenskan, bäst kan förklaras med en symmetrisk analys av V2 (den Besten 1983): det finita verbet flyttar till C-domänen, och en fras (subjekt eller annat led) till spec-CP. Vi antar att den nordiska C-domänen endast i begränsad utsträckning har olika informationsstrukturellt specificerade positioner. I arvspråket flyttar verbet fortfarande normalt till C, men spec-CP förlorar sin pragmatiska funktion att knyta yttrandet till diskursen (jfr Sorace 2011 som menar att gränssnittet mellan syntax och pragmatik är särskilt känsligt). Arvstalarna hemfaller i stället till strategin att spetsställa subjektet.

Det finns olika potentiella förklaringar till ökningen av SV-följd. En är tvärspråkligt inflytande från engelskan, en annan att arvstalarna väljer de strukturer som är lättast att processa (jfr Polinsky 2018). De amerikanordiska materialen ger oss ingen möjlighet att utvärdera alternativen. En preliminär studie av svenskt arvspråk i Sydamerika inspelat på 1970-talet (Flodell 1986), med spanska som det dominerande språket, antyder emellertid att tvärspråkligt inflytande kan ha betydelse; i argentinasvenskan tycks V1-satser vara betydligt vanligare än i motsvarande material från Nordamerika. Samtidigt kan vi precis som i amerikanordiskan notera att den underliggande syntaxen framstår som intakt. V1-satser förekommer också i hemlandssvenskan, men möjligen i mindre utsträckning (Mörnsjö 2002).

¹ Arvspråk definieras som ett språk som tillägnas som modersmål i hemmet, men i ett samhälle där ett annat språk dominerar (Rothman 2009).

² Sökningen inkluderade endast finita verb i preteritum. Välkända undantag till V2-regeln (t.ex. med *kanske*) har uteslutits i sammanställningen.

SV	XVS	SXV	XSV	TOTALT
1637 (81 %)	351 (17, 4%)	8 (0,4 %)	24 (1,2 %)	2020

Tabell 1. Ordföljd i deklarativa huvudsatser med verb i preteritum, andra och tredje generationens amerikansvenska talare.

Referenser i urval:

- Eide, K. & A. Hjelde. 2015. Verb second and finiteness morphology in Norwegian heritage language of the American Midwest. I Page R.B. & M Putnam, Moribund Germanic Heritage Languages in North America, 64–101. Leiden: Brill.
- Flodell, G. 1986. Misiones-svenska: språkbevarande och språkpåverkan i en sydamerikansk talgemenskap. Uppsala universitet.
- Johannessen, J.B. 2015. The Corpus of American Norwegian speech. I Béata Megyesi (ed.), Proceedings of the 20th Nordic conference of computational linguistics, NODALIDA 2015, May 11–13, 2015, Vilnius, Lithuania, NEALT.
- Johannessen, J.B. 2018. Factors of variation, maintenance and change in Scandinavian heritage languages. *International Journal of Bilingualism* 22(4), 447–465..
- Kühl, K. & J. Heegård Petersen. 2018. Word order in American Danish declaratives with a non-subject initial constituent. *Journal of Language Contact* 11, 413–440.
- Larsson, I. & K. Kinn. 2021. Argumentplacering i norskt arvspråk i Amerika. Språk i arkiva. Ny forskning om eldre talemål frå LIA-prosjektet. Novus Forlag.
- Lohndal, T., J. Rothman, T. Kupisch and M. Westergaard. 2019. Heritage language acquisition. What it reveals and why it is important for formal linguistic theories. *Language and Linguistics Compass*.
- Mörnsjö, M. 2002. *V1 Declaratives in Spoken Swedish. Syntax, Information Structure, and Prosodic Pattern*. Lund: Inst. för nordiska språk.
- Sorace, A.. 2011. Pinning down the concept of “interface” in bilingualism. *Linguistic Approaches to Bilingualism* 1(1), 1–33.
- Westergaard, M. & T. Lohndal. 2019. Verb second word order in Norwegian heritage language: Syntax and pragmatics. I Lightfoot, D. & J. Havenhill (eds.), *Variable Properties in Language: Their Nature and Acquisition*. Washington DC: Georgetown University Press, 91–102.
- Westergaard, M., T. Lohndal & B. Lundquist. 2021. Variable V2 in Norwegian Heritage Language: An effect of crosslinguistic influence? *Linguistic Approaches to Bilingualism*.